

Lausunto

14.09.2020

Asia: VN/19859/2020

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta (todistus negatiivisesta testituloksesta)

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Lausumme sekä lausuntopalvelussa julkaistusta lakiesityksestä (7.9.) että hallituksen 11.9. julkaisemista matkustusrajoituksista, koska ne liittyvät kiinteästi toisiinsa. Päähuomiona esityksistä toteamme, että vaatimus negatiivisesta testituloksesta lähtömaasta rajoittaa matkailua merkittävästi. Vaatimus vielä toisesta testistä Suomessa ja karanteenista negatiivisen testituloksen valmistumiseen käy mahdottomaksi ja kansainväliset matkanjärjestäjät eivät lähde pystyttämään charter-operaatioita Suomeen liian monimutkaisten vaatimusten vuoksi.

Tästä syystä toisesta testistä ja karanteenista kaikille yli 72 h maassa oleville tulee luopua. Jos toinen testi on paikallisen tartuntatautiviranomaisen riskiarvioinnin perusteella välttämätön, pitäisi sen järjestää heti maahan saapuessa lentokentällä.

Matkailun merkitys

Matkailu on kansallisesti merkittävä vientitoimiala ja työllistäjä. Matkailun kokonaiskysyntä Suomessa oli vuonna 2017 noin 15 miljardia euroa ja sen suora osuus BKT:sta 2,6%. Matkailu työllistää Suomessa yli 140 000 henkilöä ja sillä on merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia. Matkailutoimiala on kärsinyt raskaasti korona-pandemiasta ja sen vuoksi asetetuista matkustusrajoituksista. Pidämme tärkeänä avata Suomi terveysturvalliselle matkailulle, jotta taloudelliset vaikutukset kansantaloudelle ja matkailualueiden aluetaloudelle eivät nouse liian suuriksi. Lapin Matkailuelinkeinon liitto edustaa Lappilaisia matkailuyrityksiä ja keskitymme siksi lausunrossamme erityisesti lain vaikutuksiin Lapin matkailulle.

Lapissa matkailu on hyvin kansainvälistä. Vuositasolla rekisteröidyistä yöpymisistä 52% on kansainvälisiä ja talvikaudelle luku on 70%. Lapin matkailuliikevaihto on kerrannaisvaikutuksineen

1,5 mrd euroa, josta ulkomaiset matkailijat tuovat n. 75%. Matkailu työllistää Lapissa suoraan 8.000-10.000 htv ja kerrannaisvaikutuksineen n. 15.000 htv. Monella Lapin matkailupaikkakunnalla matkailu on suurimpia työllistäjiä. Jos matkailua ulkomailta ei pian mahdollisteta, on vaarana, että suuri osa näistä työpaikoista menetetään.

Muutokset matkustusrajoituksiin

Lähtökohtaisesti on hyvä, että hallitus on päättänyt nostaa tartuntojen ilmaantuvuusrajaa 25:een. Maiden tartuntaluvut kuitenkin muuttuvat nopeasti ja sen takia ulkomailta Suomeen suuntautuvien matkojen myynnin kannalta on oleellisempaa, millä edellytyksillä matkailija voi tulla Suomen, vaikka lähtömaan ilmaantuvuusraja olisi yli 25.

Hallituksen 11.9. esittelemän mallin mukaan yli 25 ilmaantuvuusluvun maista tulevilta matkailijoilta edellytetään lähtömaassa 72h sisällä tehdyn korona-testin negatiivista testaustulosta. Tämän testituloksen saaminen on monessa maassa haasteellista. Testeihin ei kaikkialla oteta oireettomia, ja jos testiin pääsee, nostaa sen hinta merkittävästi matkan kustannuksia. Monessa paikassa testituloksia joutuu myös odottamaan pitkään, jolloin 72 h voi olla liian lyhyt aika testituloksen saamiseksi. Testien ja testitulosten muoto myös vaihtelevat, jolloin haasteeksi tulee minkäläinen testi ja todistus tuloksesta on pätevä Suomeen saapuessa.

Suomeen tulee myös matkailijoita, jotka käyvät matkansa aikana monessa maassa. He saattavat esimerkiksi aloittaa matkansa Pohjois-Norjasta ja muutaman päivän päästä siirtyä Suomeen. Jos tällaisilla matkoilla pitää saada maahantulosta 72 tunnin sisällä otettu testitulos, pitäisi se käytännössä ottaa matkan jo alettua. Tämä vaikeuttaa entisestään testituloksen hankkimista.

Perjantaina 11.9. julkaistujen uusien matkustusrajoitusten mukaan ulkomaiset matkailijat jaetaan niihin, jotka viipyvät Suomessa alle 72 h tai yli 72h.

Matkan kesto alle 72h

Alle 72h viipymän matkoille tulevat matkailijoiden ei tarvitse noudattaa karanteenia, eikä heiltä vaadita toista testiä. Tämä on hyvä. Pidämme kuitenkin vaikeana valvoa tarkkaan 72h aikarajan toteutumista. Monet ulkomaiset matkanjärjestäjät myyvät Lappiin ryhmämatkoja, joissa on 3 yöpymistä. Lentoaikataulut ovat usein sellaiset, että maassaoloaika on muutamaa tuntia pidempi kuin 72h. Heidän osaltaan testitulos saataisiin mitä todennäköisimmin vasta kun matkailija on jo poistunut maasta. Vaaditaanko myös näiltä matkailijoilta samaa karanteenia ja 2. testausta kuin muilta yli 72h maassa olevilta? Käytännön esimerkkinä tästä voidaan mainita 3 yön matkapaketti, joka saapuu Suomeen Britanniasta 6.12. klo 11:45 ja paluu on 9.12 klo 13:35. Maassaoloaika on tässä 73h 50 min. Jos 72 h jälkeen tehtävästä toisesta testistä pidetään kiinni, esitämme, että jos Suomesta poistuminen tapahtuu samana päivänä/12h sisällä 72h määräajan täyttymisestä, ei karanteenia ja toista testiä vaadita.

Toinen alle 72 h ryhmämatkojen toteuttamista vaikeuttava seikka on, että matkanjärjestäjät myyvät tyypillisesti sekä kolmen, että neljän yön matkoja samoille viikonpäiville esim ke-su ja su-ke. Näin sekä kolmen, että neljän yön viipymät toteutetaan kaksi kertaa viikossa (esim ke ja su) lennettävillä lennoilla. Jos matkustusrajoitusten vuoksi matkanjärjestäjät eivät voi myydä 4 yön matkoja, tulee myös 3 yön matkojen lentojen toteuttaminen haasteelliseksi. Lentokoneita ei kannata lentää tyhjänä toiseen suuntaan.

Ryhmämatkojen järjestäjät ovat myyneet talven 2020-2021 matkoja jo pitkään ja niihin on vielä toistaiseksi varauksia. Jos myytyjä paketteja joudutaan muuttamaan alle 72h pituisiksi, johtaa se käytännössä myytyjen matkojen perumiseen ja uusien tarjoamiseen matkailijoille. Tässä piilee suuri vaara, että matkailijat peruvat koko matkan. Nyt olisi tärkeää pitää kiinni olemassa olevista varauksista.

Matkan kesto yli 72h

Hallituksen 11.9. julkaisemien matkustusrajoitteiden mukaan yli 72h Suomessa viipyvän matkailijan tulee ensin olla karanteenissa ja käydä toisessa korona-testissä 72h maahantulosta. Hän vapautuu karanteenista, kun toisesta testistä on saatu negatiivinen tulos. Vaarana on, että matkailija joutuu olemaan karanteenissa 4-6 vuorokautta maahantulosta, riippuen kuinka kauan testituloksen saaminen kestää. Tällaisten vapaa-ajan matkojen myyminen on mahdotonta, jos noudatetaan tarkkaa karanteenia. Ei kukaan halua tulle lomalle, josta tietää jo etukäteen käyttävänsä monta päivää karanteenissa. Tämä johtaa siihen, että yli 72h matkoja ei myytäisi.

Lapissa on tehty vuosia työtä sen eteen, että matkailijoiden viipymät pitenevät. Tämä on sekä ekologisesti kestävämpää (koska lentopäästöjä/matkavuorokausi tulee vähemmän) että aluetaloudellisesti kestävämpää (koska matkailija ehtii käyttää enemmän palveluita kohteessa ja työllistää enemmän). Nyt julkaistut matkustusrajoitukset ohjaavat matkustusta lyhyempiin viipymiin, eli vievät matkailua vähemmän kestäväan suuntaan.

Yli 72h viipyvien matkailijoiden kohdalla herää kysymys mitä tarkoitetaan karanteenilla? Olemme Lapissa tiiviissä yhteistyössä terveysviranomaisten kanssa kehittäneet Covid-19 riskienhallintamallin, jossa matkailijan polku on analysoitu ja sille on luotu terveysturvalliset toimintamallit. Matkailijat ovat matkustuskuplassa ja heidän kontaktit muihin on minimoitu. Ensisijaisesti esitämme, että karanteenia ei vaadita, mutta jos karanteeni-vaatimus pysyy laissa, esitämme, että matkustuskupla hyväksytään karanteenille hyväksyttäväksi olosuhteeksi.

Jos matkailijan tulee hakeutua toiseen koronatestiin 72h maahan saapumisesta, herää ennen kaikkea kysymys miten nämä testit toteutetaan ja miten nopeasti niistä saadaan tulokset? Testit pitäisi pystyä toteuttamaan mahdollisimman nopeasti, mahdollisimman lähellä matkailukohtetta ja näin ollen mahdollisimman vähän matkaohjelmaa haittaavasti. Matkailukohteet ovat tyypillisesti

pieniä paikkakuntia, jossa terveydenhuollon kapasiteetti on rajallinen ja matkailukeskukset sijaitsevat pitkän matkan päästä kuntakeskuksista ja sen myötä terveystakesuksista.

Yksilömatkailijoiden kohdalla on epäselvää, miten valvotaan, että he hakeutuvat toiseen testiin. Entä kuka kattaa toisesta testistä aiheutuneet kustannukset? Näitä kustannuksia ei voida vaatia matkailijalta, joka on jo velvoitettu hankkimaan testituloksen lähtömaasta. Esitämme, että toisesta testistä luovutaan. Jos toinen testi on paikallisen tartuntatautiviranomaisen riskiarvioinnin perusteella välttämätön, pitäisi sen järjestää heti maahan saapuessa lentokentällä ja tulokset täytyy saada nopeasti, jotta matkailija pääsee käyttämään matkailupalveluita.

Hallituksen lakiehdotus 153 b §

Hallituksen ehdotuksessa liikenteen palveluista annetun lain muuttamisesta 153 b § (7.9.2020) on määritelty matkustajalle velvollisuus hankkia todistus tartuntatautia koskevasta testituloksesta. Siinä on myös määritelty ryhmiä, joilta todistusta ei edellytetä, esim. Suomen kansalaiset. Lakiin on kirjattu myös valtioneuvostolle mahdollisuus säätää asetuksella muita poikkeusryhmiä esimerkiksi matkustuskohdeissa tehtyjen järjestelyjen perusteella. Pidämme tätä pykälää erittäin tärkeänä ja esitämme, että valtioneuvosto antaa asetuksen, jolla riskienhallintamallin mukaisessa matkustuskuplassa toteutettavan ryhmämatkan osallistujat määritellään poikkeusryhmäksi, joilta ei edellytetä negatiivista testitulosta Suomeen saapuessa.

Kuljetusyrityksen tarkastusvelvoitetta koskevat huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

-

Matkustajaan kohdistuvat velvollisuudet: huomiot ja mahdolliset ehdotukset?

Testituloksen saaminen on monessa maassa haasteellista. Testeihin ei kaikkialla oteta oireettomia, ja jos testiin pääsee, nostaa sen hinta merkittävästi matkan kustannuksia. Monessa paikassa testituloksia joutuu myös odottamaan pitkään, jolloin 72 h voi olla liian lyhyt aika testituloksen saamiseksi. Testien ja testitulosten muoto myös vaihtelevat, jolloin haasteeksi tulee minkäläinen testi ja todistus tuloksesta on pätevä Suomeen saapuessa.

Suomeen tulee myös matkailijoita, jotka käyvät matkansa aikana monessa maassa. He saattavat esimerkiksi aloittaa matkansa Pohjois-Norjasta ja muutaman päivän päästä siirtyä Suomeen. Jos tällaisilla matkoilla pitää saada maahantulosta 72 tunnin sisällä otettu testitulos, pitäisi se käytännössä ottaa matkan jo alettua. Tämä vaikeuttaa entisestään testituloksen hankkimista.

Matkustajan ja matkoja myyvän matkanjärjestäjän näkökulmasta on tärkeää, että maahantulo rajoitukset ovat selkeät ja pitkälle aikavälille etukäteen tiedossa. Koska kunkin maan tartuntamäärät vaihtelevat jatkuvasti ja ajankohtainen tilanne tiedetään vasta juuri ennen matkustusajankohtaa, on ulkomailta Suomeen suuntautuvien matkojen myynnin kannalta oleellista, millä edellytyksillä matkailija voi tulla Suomen, vaikka lähtömaan ilmaantuvuusraja olisi yli 25.

Hallituksen esityksessä yli 72h viipymän matkailijoilta vaaditaan sekä karanteenia, että toista testiä. Vaarana on silloin, että matkailija joutuu olemaan karanteenissa 4-6 vuorokautta maahantulosta, riippuen kuinka kauan testituloksen saaminen kestää. Tällaisten matkojen myyminen on käytännössä mahdotonta, jos noudatetaan tarkkaa karanteenia. Ei kukaan halua tulle lomalle, josta tietää jo etukäteen käyttävänsä monta päivää karanteenissa. Tämä johtaa siihen, että yli 72h matkoja ei myytäisi.

Etenkin omatoimimatkoilijoiden osalta nousee esille kysymys, miten karanteenin ja toisen testin vaatimuksen noudattamista seurataan. Matkailijat liikkuvat itsenäisesti paikasta toiseen ja etsivät matkaansa liittyvää tietoa eri lähteistä. Miten varmistetaan, että kaikilla on tieto säännöistä ja edellytykset noudattaa niitä? Tuleeko sääntöjen noudattamatta jättämisestä sanktioita?

Kohdennetut kysymykset:

Kuljetusyhtiöt: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla velvoitteilla? Kuinka tarkastusvelvoite olisi parhaiten toteutettavissa? Mitä kustannuksia ehdotus mahdollisesti aiheuttaa? Muita huomioita?

-

Matkailu- ja ravintolapalveluala: Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla matkustajaan kohdistuvilla velvoitteilla? Ovatko ehdotetut toimenpiteet riittäviä? Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen ja matkailun terveysturvallisuuden?

Mitä vaikutuksia näette olevan ehdotetuilla matkustajaan kohdistuvilla velvoitteilla?

Vaatus negatiivisesta testituloksesta lähtömaasta rajoittaa matkailua merkittävästi. Vaatus vielä toisesta testistä Suomessa ja karanteenista negatiivisen testituloksen valmistumiseen saakka lopettaa käytännössä kaikki yli 72h tunnin lomamatkat Suomeen. Koska ryhmämatkojen tuotannossa eri pituiset matkat liittyvät tiiviisti toisiinsa, vähenevät myös alle 72h kestävät lomamatkat. Matkojen lyhentäminen heikentää sekä matkailun ekologista, että aluetaloudellista kestävyyttä.

Kaikki testaus- ja karanteenivaatimukset nostavat matkan hintaa matkailijalle. Se vähentää matkan houkuttelevuutta ja vähentää näin myös matkojen myyntiä ja sen myötä matkailutyöllisyyttä Suomessa.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet riittäviä?

Ehdotetut toimenpiteet ovat erittäin tiukkoja ja ylimitoitettuja. Jos Suomen kansalaisilta edellytetään vain yhtä negatiivista testitulosta karanteenista vapautumiseksi, on eriarvoistavaa, että ulkomaalaisilta vaaditaan kahta negatiivista testitulosta. Esitämme, että toista testitulosta ei edellytetä ulkomaalaisiltakaan.

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen ja matkailun terveysturvallisuuden?

Hallituksen esittämät toimenpiteet eivät mahdollista riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumista Suomeen. Päin vastoin, ne rajoittavat merkittävästi matkustamista Suomeen. Kukaan ei halua matkustaa lomamatkalle, jonka aikana pitää viettää 3-6 päivää karanteenissa. Ainoastaan osa lyhyistä, alle 72h matkoista voivat olla toteutettavissa, mutta niidenkin kustannusta asiakkaalle nostaa vaatimus negatiivisesta testituloksesta lähtömaassa. Lapissa on laadittu matkailun polun kattava covid-19 riskienhallintamalli. Sitä noudattamalla voidaan terveysturvallinen matkailu toteuttaa ilman tarvetta toiselle testille ja karanteenille.

Sisäministeriö: Mikä on ulkomaalaislain ja ehdotettujen säädösmuutosten välinen suhde, erityisesti liittyen matkustajan käännättämiseen? Mahdollistavatko ehdotetut toimenpiteet sen, että todistus negatiivisesta testituloksesta mukanaolosta ja tarkastuksesta voidaan toteuttaa riittävällä tavalla?

-

Sosiaali- ja terveysministeriö: Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla? Ovatko toimenpide-ehdotukset riittäviä turvaamaan Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden? Miten mahdolliset jälkitoimet huolehditaan (valvonta/uusintatestaus)?

-

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Millä edellytyksillä Liikenne- ja viestintävirasto voi tehdä päätöksen maa/aluekohtaisesta kuljetusyritystä koskevasta tarkastusvelvollisuudesta?

-

Forsell Nina
Finnish Lapland Tourist Board ry - Lapin Matkailuelinkeinon Liitto (LME)